

ընմն թող աշխատանք և Դեղեցիկը փնտռելու վսեմ խոչնդան բոցավառի մեր հոգեկան աշխարհը, որպէս զի ի վիճակի լինենք կեանքի պայքարում, չդաւաճանելու մեր սրբազան ուխտին...

Ուր էր թէ մեր սրտերում նորից արձագանգ գտնէր մեր նախահայրերի համեստ ապրելակերպի, մաքրագոյն նկարագրի կենդանի օրինակը...

Չունենալ գաղափարական վերածնունդ և արշալոյս, կը նշանակէ չունենալ մարդկային խորունկ զգացում, լոյս փնտռելու փափաք և գերագոյն աշխատանք:

Ապրել չէ նշանակում միայն իր գոյութիւնը հազու հազ քարշ տալ: Մարդկային ընկերութեան ամենամեծ թշնամին նա է որ իր անձնական չահերից և նիւթից դուրս չի հետաքրքրում այլ խնդիրներով:

Պիտի ջախջախել եսասիրական շղթաները, եթէ իրօք ցանկանում ենք գաղափարին ծառայել: Երբ մարդկային ընկերութեան ցաւերը դարձանող նպատակ կայ մեր սրտում, տանջանքները ու տառապանքները չեն ընկնում մեզ, այլ հզօր արծիւի պէս սաւառնելով թռչում ենք միշտ գէպի վեր, դէպի սէզ բարձունքների վեհափառ գագաթները որտեղ արշալոյսի և վերջալոյսի ցոլքերն են ժպտում:

Երանի այն անհատներին որոնք գաղափարը միշտ բարձր են պահում նիւթից և մանաւանդ տառապել գիտեն:

Դարեր են եկել ու անցել, այն օրուանից երբ Յիսուս՝ մարմնացումը կատարեալ Աստուածութեան և մարդկութեան, Գողգոթան բարձրանալով ողջակիզուեց իր քարոզած գաղափարի՝ ինչի վրայ, և այսպիսով նուիրագործեց ու մի նոր նամբայ բացաւ մարդկային երջանկութեան և փրկութեան համար:

Դադափարի համառ ման չկայ...

ՏԻՐԱՅՈՒ

ԱՐԱՄՈՍԵՍ ՄԻՐԶԱՅԵԱՆ

ԷԶՄԻԱՇՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ Ս. ԱԹՈՌՈՅ ՄԷՉ

Յուլիս 3-ին ուրախութիւնն ունեցանք մեր մէջ ողջունելու Մայր Աթոռոյ եւ Ամենայն Հայոց Ազգրնէի Տեղակալի Պատուիրակ Բրօժ. Առն Աբահամեանը եւ իր փառուղարն ու ընթացակից Պր. Անուշաւան Տէր-Գրիգորեանը: Յաջորդ օրը առաւելած ժամը 10.30-ին պատահ ընդունելութեամբ քանկագին հիւրերը առաջնորդուեցան Ս. Պատարիւր Զօր եւ Նորին Ամենապատուութեան հաղորդեցին Ազգրնէի Տեղակալի եղբայրական համբոյրք ու յարգանքի:

Յետոյ Պատրիարքարանի Մեծ Դանիին մէջ Պատրիարք Ս. Զօր նախագահութեամբ եւ Միաբանութեան ներկայութեամբ ընդունուեցաւ Մայր Աթոռոյ Պատուիրակը. երգչախումբը երգեց «Էջմիածին» շառականը, կարգացուեցաւ նուիրակներու ընդունելութեան յատուկ աղօթքը, ապա Ամենայն Հայոց Ազգրնէի Տեղակալին Կոնգակը՝ ուղղուած Ս. Աթոռոյ Սրբազան Կեանքի: Հասարակապէս Տ. Կիւրեղ Մ. Վրդ. Բարայէեանը բրաւ բարիգալուստի ուղերձը, իսկ Սրբազան Պատարիւր Հայր անեղոյց իր արտայայտմամբ Մայր Աթոռոյ պայծառութեան եւ անոր ներկայացուցիչներու յաջողութեանը համար:

Ապա ընդհանուր լուսութեան եւ փայլող սպասումին մէջէն, խօսք առաւ Մայր Աթոռոյ Պատուիրակ Բրօժ. Առն Աբահամեանը. խօսեցաւ Ս. Էջմիածնէն, իր արտասանմանի զաւակներուն նկատմամբ ունեցած սերէն եւ Հայ Եկեղեցւոյ անցեալ փառներէն եւ ներկայի ամենուն ուսարդութեան առարկայ եղած եւ բովանդակ ազգի համակրամբին մէջ անգամ մը եւս բարձրացած նուիրականութիւններէն: Մեր Եկեղեցին, ըսաւ, արժէ մլն է, եւ այս վերջին պատերազմը փորձաքար եղաւ որ ան անգամ մը եւս ճնշեցնէր իր անկեղծ հայրենասիրութեան ձայնը, ինչպէս ցոյց տուած էր նոյն այդ հայրենասիրութիւնը թարիներէ ի վեր իր բեղմնաւոր լուսութեամբ, հակառակ իր նկատմամբ ի գործ դրուած միջոցներուն:

Այսօր, ըսաւ, Մայր Հայրենիքի մատուցած անութիւնը գուրգուրանով կը նայի Հայ Եկեղեցիին, ոչ միայն որովհետեւ մեր Եկե-

ղեցին ունի փառաւոր անցեալի մը մէջ արդիւնաւորած արժեքներ, իբրեւ սեպդիչը մեր մեակոյքին, իբրեւ սրացաւ Մայրը իր հարազատ որդիներուն, մանաւանդ մեր գերուքեան շրջաններուն, այլ որովհետեւ Հայ Եկեղեցին երբեք պակաս չէ իզմն ու ճիգը մեր կորսուած անկախութիւնը ձեռք բերելու եւ մեր մեակոյքին իր արագին սպասը ընելու գերագոյն բաղձանքը: Այսօր Եկեղեցին ուրախ է որ իր եւ ազգին բաղձանքները իրականացած են, մենք ունինք մեր Պետականութիւնը, մեր հրքինով եւ ճիգերով արդիւնաւոր քաղաքակրթութիւն մը իր մեակոյքի քողովը երեսներով եւ նուաճումներով:

Այսօր նոյնպէս, քե՛ Մայր Հայրենիքի եւ քե՛ Սփիւռքի մէջ, աւելի քան երբեք պէտք ունինք որ ապրի եւ գործէ Եկեղեցին, իր շուրջը խմբելու համար բոլոր անոնք՝ որոնք կը գիտակցին իր անցեալի մեծ դերին, եւ նոր օրերու իր կատարելիք գործին:

Խօսեցաւ մեր Եկեղեցւոյ ժողովդարասիրտները մասին. Ողբ, ըսաւ, միտք պէտք ունի իր Եկեղեցիին արեւն հոսած հոգեւոր ու մայրական սփոփանքին. եւ Ամենայն Հայոց Ազգայնոր Տեղակալը ի հետ մեր Եկեղեցիի կարիքներուն հարկէն ի հնարս է դրուած, եւ ասոր շատ մը ապացոյցներէն մին է մեր ներկայութիւնը հոս ձեր մէջ: Ոչ մէկ Եկեղեցի, ըսաւ, այնքան սեր է սեռն կապերով եղած է իր ժողովուրդին հետ՝ որքան Հայ Եկեղեցին. անիկա ոչ միայն իբրեւ սգազգած մայր մը լապսեր ի ձեռքին որոնած ու յանձնած է իր զուակները այլ նաեւ բաժնած է անոնց ցաւը եւ ուրախութիւնը հաւասարապէս:

Այժմ Հայրենիքի մէջ երբ մեր Եկեղեցին այլեւս չգրադիր քաղաքական եւ կրթական գործերով, աքիկա պէտք չէ նկատուի իբրեւ փաստ անոր լուծման. վասն զի մեր գերուքեան շրջաններուն Եկեղեցին ակամայ է զբաղած քաղաքական հարցերով, եւ այսօր ինք պէտք է բարխաւոր զգայ ինքզինքը որ կրնայ լծուիլ զուտ հոգեւոր գործին, իր իրական դերին:

Պատեալովի առաջին օրերէն Պետութիւնը տեսաւ որ Եկեղեցին իր ժողովուրդին հետ է, ասոր փառքը տուաւ Ամենայն Հայոց Ազգայնոր Տեղակալը իր կոնդակներով հրաւիրելու ինչպէս Մայր Հայրենիքի այնպէս ալ արտասահմանի ժողովուրդը, որ մէկ մարդու

պէս, ինչպէս միտք, այս անգամ եւս պատշաճ պահէ այն արժեքները որոնք իրն են. եւ մեր ժողովուրդը, յարեց, պատշաճաբար քօնքնուող, գիտէ ոչ միայն արժեքներ սեղծել այլ նաեւ պատշաճաբար գնահատել:

Յետք խօսելով իր առաքելութեանը մասին ըսաւ քե՛ ինք արտասահման կուգայ Ազգայնոր Տեղակալի եւ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի կողմէ, իր առաքելութիւնը գուտ հոգեւոր է, այլեւս եւ արտասահմաններէն թեւեւ յարաբերութիւնը, եւ յառաջիկայ տեւան ըլլալի կարողութեան ընտրութեան համար գիտէ պատշաճ: — Խօսեցաւ Էջմիածնի ընծայուած ուշադրութեան մասին, խոսեց հասուած մը հին եւ նոր մշտնադպրութեան, խմբուած Էջմիածնի շուրջ եւ ամեն ջանք ի գործ կը դնեն Մայր Աթոռը իր երբեմնի տունին մէջ բերելու: «Էջմիածին» Հանդեսը եւ ի մօտ Վերաբացուելիք Հոգեւոր ձեռնարանը որոնք արտաքիններէն համար դիմուած է Կառավարութեան, փաստը են այդ գործունէութեան ուշադրութեան: Շատ է իւր դիմումներուն, Միաբանելու Էջմիածնին, մեծ մասը նախկին հեռացողներէն, սակայն խոստացածներէն, շատ բնական կը վերադարձուի իրենց կարգն ու աստիճանը: Վերջերս Էջմիածնի Միաբանութեան տարին են ընդունաւ հինգ նոր Միաբաններ, բոլորն ալ ձեռնարանական կրթութեամբ:

Մեր նուիրակութեան զիտաւոր գործը պիտի ըլլայ, ըսաւ յարգելի Բօքսետուր, Էջմիածնի սեւ շուրջ վերցնել, որպէս զի ահ իբրեւ Մայր եւ զուլս Հայ Եկեղեցւոյ, իր քեւերուն զաւ կարենայ ամփոփել ինչպէս Մայր Հայրենիքի, այնպէս ալ բովանդակ Սփիւռքի մեր Եկեղեցական բոլոր կազմակերպութիւնները: Եւ այս կազմակերպական աշխատանքին մէջ, արտասահմանի զոյգ Աթոռները՝ Սուրապէմ եւ Անթիքիս, մեծ դեր ունին կատարելիք, իրենց հովանաւոր ու բարձրագոյն նուիրակութեան նկատմամբ: Խօսեցաւ Սուրապէմի վանքին անցեալ ու ներկայ դերի մասին եւ իր գոհունակութիւնը յայտնեց այս բոլորին հետ միասին, Սուրապէմի՝ Մայր Աթոռու նկատմամբ ցոյց տուած որդիական եւ սիրալի վերաբերմունքին համար: Կը հաւատայի, ըսաւ, որ

ինչպես միջ ալժմ մանական Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնը ինչպէս նաեւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը սրտապէն ժամկականեր պիտի հանդիսանան Մայր Աթոռին:

Յուլիս 9-ին հրաւերով Նորին Ամենապատուութիւն Սրբազան Պատրիարք Զօր Էջմիածնի Նուիրակը խօսեցաւ Երուսաղէմի Հայ համախումբ հասարակութեան, Ժառ. Վարժարանի բակին մէջ: Խօսեցաւ մեր Հայ-րենիքէն, անոր անցեալ ու մանական ներկայ արժեքներէն, Կարմիր բանակի կողմին մարտնչող մեր զինուորական կորովէն, Էջմիածնէն եւ մեր արի ու շինարար ժողովուրդէն, յոսանդեղով ու խանդավառեղով բոլորը, Հայրենիքի սթածուով, Էջմիածնի սիրով ու կարօսով:

Ազգընթեր Տեղակալի Պատուիրակը առաջնորդութեամբ Լուսարարագետ Կեր. Տ. Կիրեղ Մ. Վրդ. Իսրայիլեանի այցելեց Երուսաղէմի Կառավարչին, ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի Անկլիկան Սպիտակոյոյ Դերագաթի Առաւորին, եւ հիւրաբար իր քով գտնուող Իրանի Սպիտակոյոյին: Մեծ եղաւ իրենց գոհունակութիւնը Պատուիրակին իրենց ընտանած այս պատիւին համար: Թի՛ Կառավարիչը եւ թէ Սպիտակոյոյը սիրալիք արտայայտութիւններ ունեցան Հայ Նկեղեցւոյ պայծառութեան եւ Պատուիրակի յաջողութեան համար: Այցելեցին Նոյնպէս նախկին Կառավարիչ Պ. Քիթրոյին ու հրաւիրած եւ զինեմէ թէի: Յաջորդ օրը Պատուիրակը փոխադարձ ընդունեց զոյգ Սպիտակոյոսներուն եւ Պր. Քիթրոյին այցելութիւնները Պատրիարքարանի Մեծ Դահլիճին մէջ:

Ազգընթեր Տեղակալի Պատուիրակը այցելեց Ս. Քալափա բոլոր Տնօրինական վարիչներ, խորագետ հետաքրքրուած Հայ դարաւոր իրաւունքներով Ս. Տեղեաց մէջ: Այցելեց Ս. Յարութեան Տանարը: Գիշեր մը հոն անցնելու իր յօտարութիւնը հոս կ'արձանագրենք իբր փաստ Հայ Հոյիքին մէջ կանգուն խոր քրօնագաժութեան: Այցելութիւններ տուաւ Նոյնպէս Բերդեհէմի եւ Համբարձման Սրբավայրերուն, Նոյն ուրախութեամբ անկա համակուած եւ հոն հաստատելու Հայ դարաւոր իրաւունքներու պահպանութիւնը: Պատուիրակը ընդունեց այցելութիւնը Տրուսաղէմի Հայ համայնքէն հանգամանաւոր ներկայացուցիչներուն եւ բոլոր միութիւններուն:

Ան ընդունեց նաեւ Հայաստանի Օգնութեան Ձեռնարկին թէյի հրաւերը:

Շաբաթ Յուլիս 15 Ազգընթեր Տեղակալի Նուիրակը ընկերակցութեամբ իր Բարձր. Տնօրենին, այցելեց մեր թմբեան Յուլիսի Հայութեան, տեղայն ժողովուրդի կանխաւած հրաւերով: Ժամը 5.30ին վաճաճ գոտին Պատուիրակը դիմաւորուեցաւ Հոգ. Տ. Ս. Արքուն, Բարգին եւ Կոմիտաս Վարդապետներէն, Հայաստանի Օգնութեան Յանձնախումբի անդամներէն եւ յառաջատու ազգայիններէն: Հ. Ե. Մ. Ի սկստանալու խումբը իրենց առողջ եւ կիրք դիմաւորունով կ'անցնէին խանդավառութիւն եւ ուրախութիւնը որ կը զգացուէր բոլորին դէմքերուն՝ ինչպէս նոյնիքին մէջ:

Յաջորդ օրը Նուիրակները ներկայ եղան Ս. Պատարագին, տեղայն հասարակութիւնը փութացած եւ մեծ բազմութեամբ ողջունելու Էջմիածնի պատուական Նուիրակը: Հոգ. Տ. Արքուն Վրդ. Հասիսեան, տեղայն դպրոցի Կրթական Տեսուչը, խօսեցաւ Բարձր Էջմիածնի գաղափարին եւ անոր Նուիրակի մասին, եւ զգացունով ու պերճախօսութեամբ հմայեց բոլորը: — Յետոյ կատարուեցաւ հոգեհոսանքիս ի հանգիս հոգւոյ հոգեւ Կարողիկոսի: Նկեղեցիէն վերջ, ժողովուրդի ծափերու մէջէն Պատուիրակը առաջնորդուեցաւ Տեսչարանը, շրջապատուած տեղայն ազգայիններէն:

Կեսօրին, Պատուիրակին ի պատիւ Հայաստանի Օգնութեան Յանձնախումբը, վաճաճ Տեսչարանին մէջ ստրած եւ շնորհ սեղան մը, եղան ճառեր եւ բարեմաղբութիւններ: Իսկ երեկոյեան ժամը 5ին Ս. Միխայիլ վարժարանին սրահին մէջ խօսեցաւ Յուլիսի Հայ համախումբ հասարակութեան իր առաջնորդներէն, Էջմիածնէն, մեր Հայրենիքի վերելէն, եւ այն բոլոր արժեքներէն որոնք մերն են այսօր, տեղծուած Հայ ժողովուրդի Բերդեհով եւ արիւնով:

Յաջորդ օրը կեսօրին, Հայաստանի Օգնութեան Յանձնախումբի հետ միասին ճաշեց Յուլիսի պատուական ազգայիններէն Պր. Խաչատուր Թադեոսեանին տունը, իսկ երեկոյին՝ Պր. Յովսէփ Գրիգորեանին տունը: Պր. Յովսէփ Գրիգորեանին շնորհալի խորհրդ. Արքունի Գրիգորեան Պատուիրակին նուիրեց իր գծած պլանագրաւագ պատկեր մը եւ ընթեր ձեռագործ մը:

Յարգելի Պատուիրակը Երջեյաւ նաեւ
 Բաղրաբնի գլխավոր ու համարային հաստատու-
 քիւնները, Սեբեաբքի օր վերադարձաւ Ե-
 րուսաղէմ իւր հետք բերելով Յուպպիի գա-
 ղութիւն սերն ու համակաւմը: Յուպպիի Հա-
 յուքիւնը իւր գոհունակութեան եւ սիրոյ իբ-
 րեւ արտայայտութիւն, հեռագիր մը դրկեց
 էշմիածին, Ազգրենի Տեղակալին, իրենց
 նկատմամբ ցոյց տուած հայրական այս գուր-
 գուրանքին համար:

Տակաւին՝ Բանի մը շաբաթներ պիտի
 վայելենք Հայրենիքէն եկած այս կենդանի
 խաբրիկներու ներկայութիւնը: Յառաջիկայ
 կիրակի պիտի այցելենք Հայֆայի հաստա-
 կութեան, որուն Հոգեւոր Հովիւր Հոգ. Տ.
 Յակոբ Աբեղայ Վարդանեան, յանուն իւր
 քեմին, եկաւ հրաւիրելու զիրենք որ իրենց
 քանակագին ներկայութեամբ տեղւոյն Հայու-
 րեան եւս տանին էշմիածնի պատգամը եւ
 Հայրենիքի կարօք:

Մայր Աթոռոյ Նուիրակները Սփիւռքի
 սահմաններէն իրենց յուշիկ բայց խաղաղ
 եւ զգօն Բայրեով գտած են արդէն Հայ
 ժողովուրդի ոչ միայն ուսանողները այլ
 նաեւ համակաւմը: Մայր Աթոռոյ սրբու-
 քիւններէն, Հայրենիքի կենսախայտութիւն-
 ներէն, եւ մեր անցեալ եւ ներկայ սրբա-
 զօրութիւններէն, բոյրեւ, ծայրեր եւ գոյ-
 ներ կը բթրան իրենց խօսքերուն մէջ:

Էշմիածնէն եւ Հայաստանէն կուգան ա-
 նոնք եւ այս պարագան միայն կը բաւէ, որ
 բոլոր նման զարկալին, իրենց հետին մէջ
 սեղմած կարօքն անձուկը, իրենց հոգիին
 աչքերովն ու նայուածքներով բոլին հարցը-
 նելու իրենք... «Անտք՝ կու գաս ծառայ եմ
 ծայրիկ... մեր աշխարհէն խաբրիկ մը չու-
 նի՞ս»: Ու Պատուիրակ Բոթեանոբ, լուրջ,
 զգալուն եւ գիտուն, գիտէ տալ ամենուն՝ ոչ
 միայն պատճառ ու Բաղրաբնի պատասխա-
 նը, այլ նաեւ նշանակութեան եւ արդարու-
 րեան պատասխանը:

Եւ սակայն որպէս զի էշմիածնի Ազգ-
 րենիք Տեղակալի հրամայած առաքելութեան
 այս գործը արդիւնաւորուի իրապէս, Ազգին
 եւ Սկեղեցիին բաւոյն եւ օգտին համար,
 պէտք է որ Սփիւռքի Հայութիւնը իւր բոլոր
 մասերով աշակցի էշմիածնի Ներկայացու-
 ցիչներուն, բերելու համար իւր յարգանքը
 այն գաղափարին զոր Պատուիրակը կ'անձ-

ԿՐՕՆԱԳՆՏՄԱՆԿԱՆ

ՆՈՐ ԿՏԱՎԱՐԱՆԻ ՅԱՎՈՐՈՒՆԵՐԸ

Նոր Կտակարանի մէջ Յակոբոս անունով
 քանի մը անձեր կան, որոնցմէ ոմանք շատ
 քիչ ծանօթ են, և ոմանք մասին ալ բաւա-
 կան ընդարձակ տեղեկութիւններ կը զըտ-
 նուին: Հին ժամանակներէ սկսեալ զանա-
 կան կարծիքներ գոյութիւն ունեցած են
 այս Յակոբոսներու մասին: Ոմանք, Տեառն-
 եղբայրը նոյնացնելով Յակոբոս Արքեանի
 հետ, երկոտասաններէն մին համարած են
 զայն, ուրիշներ մերժած են այդ նոյնա-
 ցումը: Մենք աշխարհացանք ծանօթ տը-
 եալները քով քովի բերելով ճշդել իւրա-
 քանչիւր Յակոբի անձնաւորութիւնը: Այս-
 պէս հորս անձեր իրենց ուրոյն պատկերով
 ու նկարագրով, և, իրար ծանօթ են, նաեւ
 իրենց գործերով ներկայացուցինք: Մէկ
 Յակոբ ալ կայ, Յովսէփի հայրը, Յիսուսի
 ծննդաբանութեան մէջ յիշուած, Մատթ.
 Ա. 15-16, որուն մասին հարկ համարեցինք
 առանձին խօսիլ, վասնզի Նոր Կտակարանի
 պատմութեան մէջ գործած դեր մը չէ ու-
 նեցած, կամ որքէ մէջուրն հետ շփոթուե-
 լու պատճառ չէ տուած:

Չորս Յակոբները հետեւեալներն են. 2. Զե-
 քեղեան, Արքեան, Տեառնեղբայր, և Առա-
 քելահայր: Առաջին երկուքը տասներկու
 առաքեալներուն մէջէն ըլլալուն համար
 սկիզբը դրինք. Տեառնեղբայրը Յիսուսի
 յարութենէն յետոյ յատուկ տեսիլքով մը
 հաւատացած է Անոր. իսկ վերջինին ջրիս-
 տոնեայ մը եղած ըլլալը չենք գիտեր. բայց
 Առաքելահայրը իրողոյսը իրեն տալ իւրա-
 ւացի համարեցինք, իր՝ Յուդա Առաքեալին
 հայրն ըլլալը, և շփոթութենէն զերծ մնալու
 համար մակդիրի մըն ալ կրթարկութեան
 օգտակարութիւնը նկատի ունենալով:

Նաւորէ: Սպասել իրեն արագին, լսել զինք
 հաւատով, ու անվերապահօրէն ազակցիլ
 անոր: Այս պէտք է ըլլայ բոլորիս փափաքն
 ու կամքը, ինչպէս նաեւ ի արեւ մտքանք
 անոնց յաջողութեան: ԽՄԲ.